

جامعہ شناسی حقوق جلسہ دوم: نهادها

مجید محمدی

تعریف نهاد

- قانون، عمل، رویه یا سنت مستقر (نهاد ازدواج)
- سازمان، بنیاد یا انجمنی که برای هدف خاص مذهبی، اجتماعی، سیاسی یا فرهنگی تاسیس شده و برنامه یا برنامه‌های خاصی را دنبال می‌کند. (نهاد ریاست‌جمهوری)

نهادهای اجتماعی، نهادهای حقوقی

- نهادهای حقوقی و قانونی بخشی از نهادهای اجتماعی هستند. نهادهای اجتماعی مثل رسانه‌ها، نهادهای مدنی، نهادهای دینی و نهادهای سیاسی در تعامل دائمی با نهادهای حقوقی و قضایی هستند.
- علاوه بر این در حیطه حقوق و قضا نیز انواعی از نهادهای دولتی و مدنی فعالیت دارند مثل کانون وکلا، انجمن‌های دفاع از حقوق زندانیان، نهادهای دفاع از حقوق بشر و رویه‌های جاری

نهاد قانون

- قدیمی‌ترین قوانین در حیطه زمین‌داری، قراردادهای و ارث هستند.
- قدیمی‌ترین قوانین امر و نهی کمتری داشتند.
- قوانین مدرن امر و نهی بیشتری یافتند.
- قوانین امروز در دنیای دمکراتیک تحت تاثیر نهادهای اجتماعی هستند یا این نهادها در آنها فرض گرفته شده‌اند: خانواده، مدرسه، صنوف و اتحادیه‌ها

رویه‌ها

• قسم در دادگاه (اشکال متفاوتی دارد)

–Do you solemnly swear or affirm that you will tell the truth, the whole truth, and nothing but the truth, so help you God (under pains and penalties of perjury)

سوگند

رویه‌ها

- بیان حقوق متهم (اشکال متفاوتی دارد)
- Miranda warning: You have the right to remain silent when questioned. Anything you say or do may be used against you in a court of law. You have the right to consult an attorney before speaking to the police and to have an attorney present during questioning now or in the future (Miranda vs. Arizona. 1966)

Miranda Warning

رابطه هنجار قانونی و هنجار اجتماعی

- هنجارهای اجتماعی در جوامع دموکراتیک و توسط نمایندگان واقعی مردم در صورت لزوم به قانون تبدیل می‌شوند.
- قانون اگر در عرف و سنت ریشه داشته باشد و تحمیلی نباشد می‌تواند به نوبه خود هنجار آفرینی کند.

انواع نهادهای حقوقی

- قوانین
- دستگاه قضا
- نهادهای عام حقوق بشری
- نهادهای دفاع از حقوق مدنی اقلیتها
- نهادهای دفاع از حقوق زندانیان
- نهادهای مربوط به وکلا
- نهادهای آموزشی (دانشکدههای حقوق)
- نهادهای تحقیقاتی در حوزه جرم و جرم‌شناسی مثل پزشکی قانونی

کارکرد نهادهای مدنی

- کارکردهای اتحادیه‌ها و صنوف اقتصادی و انجمن‌ها:
- مجموعه‌ای از انسان‌ها که با هم کار می‌کنند و از حقوق یکدیگر دفاع می‌کنند.
- ایجاد یک پایگاه و بنیاد اقتصادی
- وجه دآوری این اتحادیه‌ها
- نتیجه کاهش منازعه و پیشگیری از جرم است.
- کاهش سازمان‌های مردم‌نهاد از ۵۰۰۰ به ۲۰۰ در دوران سرکوب
نقشی اساسی در افزایش تمسک به خشونت در جوانان ۱۸ تا ۲۴ داشته است. (معاون وزیر ورزش، فارس ۲۴ دی‌ماه ۱۳۹۳)

Boys and Girls Club (San Francisco)

وضعیت موجود نهادهای حقوقی در ایران

- وضعیت نهادهای حقوقی در میان نهادهای اجتماعی
- وضعیت نهادهای حقوقی در میان نهادهای دولتی و ساختار دولت
- وضعیت نهادهای قضایی در کنار هم

نهادسازی حقوقی و قضایی

- معمای نهادسازی حقوقی و قضایی
- هنگامی که دیوان عالی ایالات متحده برای اولین بار در ساختمان مبادلات سلطنتی (رویال اکسپنچ) در نیویورک در ۲ فوریه ۱۷۹۰ گرد هم آمدند اصولاً نمی‌دانستند که این دیوان چه نقش مهمی در آینده بازی خواهد کرد. از شش منصوب جرج واشینگتن تنها ۴ نفر حاضر شدند و آن‌ها نیز موردی برای اظهار نظر در برابر خود نداشتند.

نهادسازی حقوقی و قضایی

- به همین علت آن جلسه را صرف تنظیم دستورالعمل‌هایی برای انجام کارهای خود کردند.
- قضات دیوان عالی در آن روز نمی‌دانستند که حتی برای ۱۸ ماه بعد نیز موردی برای بررسی نخواهند داشت.
- امروز در مهم‌ترین مسائل جامعه آمریکا مثل سقط جنین، قانون بهداشت همگانی، همجنس‌گرایی، حقوق برابر نژادی و مانند آن‌ها رد پای دیوان عالی دیده می‌شود.

U.S. Supreme Court

مسئله تفکیک قوا

- آیا ممکن است؟
- سه معنای محصل آن:
- عدم دخالت قوای مجریه و مقننه در تصمیم قاضی در یک مورد خاص

تفکیک قوا

- مداخلاتی که صورت می‌گیرد:
- نقش دستگاه قضایی در قانون‌گذاری در نظام‌های حقوق مدنی/تصمیمات قضات به پیشینه قضایی تبدیل شده و به آن استناد می‌شود.
- قوه مجریه و قوه مقننه در نصب قضات نقش دارند.

پرسش‌های بحث تا اینجا

- چرا انجمن دفاع از زندانیان نتوانست به مأموریت‌ها و وظایفی که برای خود تعریف کرده بود جامه عمل بپوشاند؟
- نهادهای مدنی چه نقشی در پیش‌گیری از جرائم می‌توانند بازی کنند؟
- پزشکی قانونی در جمهوری اسلامی چه وظایفی دارد؟
- به یک رویه در دستگاه قضایی جمهوری اسلامی اشاره کنید؟
- آیا دستگاه قضایی در جمهوری اسلامی مستقل است؟

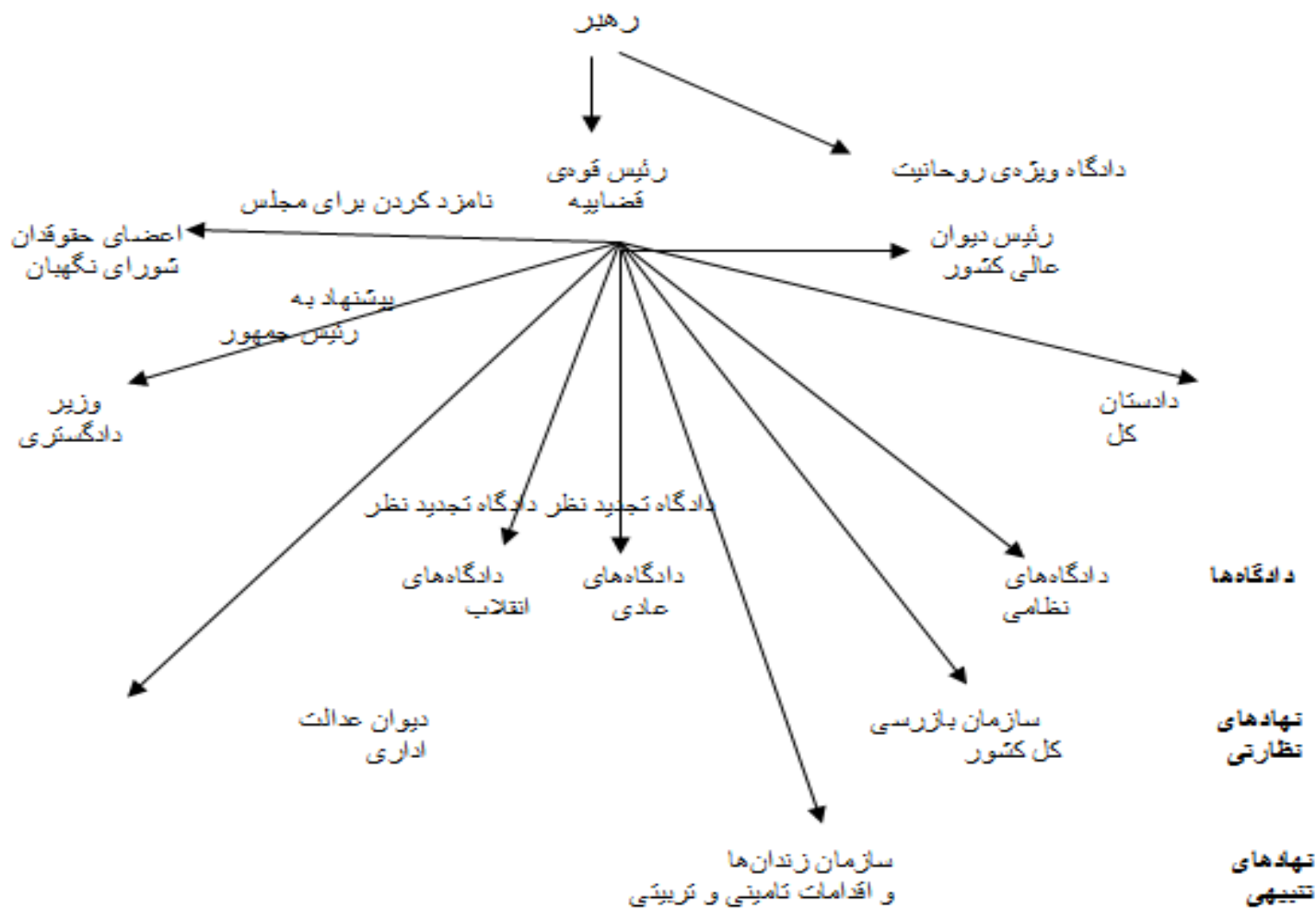
قوه قضائیه: تحولات

- قانون‌گذاری و سازمان‌دهی مجدد دوره داور
- اسلامی کردن شامل بر تصفیه، دوگانگی دادگاه‌ها و غلبه روحانیت
- دادگاه‌های عام
- انحلال دادگاه‌های عام
- Codification and reorganization, Davar, 1927
- Islamicization (purge, court duality, clerics), 1979 Rev.
- General Courts, Yazdi, 1994
- Annulment of General Courts Law. 1999

سیاست‌ها

- حبس‌زدایی/جرم‌زدایی/دسترسی به مشاوره/قضازدایی
- De-carceration or reducing prisoner numbers
- De-criminalization or the abolition of criminal penalties in relation to certain acts
- Access to lawyers
- De-judicialization

نقشه قوه قضائیه

توضیحات نمودار

- همه موارد مورد اعتراض در دادگاه تجدیدنظر به دیوان عالی فرستاده نمی‌شوند. یکی از مواردی که به دیوان عالی فرستاده می‌شود حکم اعدام است.
- نهادهای نظارتی یعنی سازمان بازرسی و دیوان عدالت مستقل از دادگاه‌ها عمل می‌کنند.
- دادگاه ویژه و دادستانی‌اش مستقیماً زیر نظر رهبر عمل می‌کند و از واحدهای تابعه قوه قضائیه به حساب نمی‌آید.

توضیحات نمودار

- وزیر دادگستری به عنوان عضو کابینه توسط رئیس قوه قضاییه به رئیس دولت معرفی می‌شود و بر اساس روال معمول، فرد پیشنهادی مورد قبول قرار می‌گیرد. بدین ترتیب عملاً وزیر دادگستری منصوب رئیس قوه قضاییه است. او نقش چندانی در اداره این نهاد ندارد و بیشتر تدارکاتچی است.
- غیر از نهادهای نظارتی و وزارت دادگستری بقیه ادارت قوه قضاییه در سراسر کشور شعبه دارند.

منشا قدرت نهادهای قضایی

- در نظام‌های دموکراتیک:

- قانون اساسی

- اعمال نظارت قضایی

- تعامل نهادهای قضایی با نخبگان سیاسی، رسانه‌ها، گروه‌های
ذی‌نفوذ و افکار عمومی

- در نظام‌های استبدادی

- قوای قهریه

- اجرای احکام خشن در ملا عمومی

- ارباب و سرکوب مخالفان و منتقدان

پرسش‌های آخر جلسه

- دستگاه قضایی در ایران بعد از شکل‌گیری جمهوری اسلامی دچار چه تحولاتی شد؟
- کارکرد اصلی دیوان عالی کشور در دستگاه قضایی جمهوری اسلامی چیست؟
- دولت چه ورودی‌هایی به دستگاه قضایی می‌تواند داشته باشد؟
- مجلس چه تعاملی با دستگاه قضا دارد؟

حقوق معنوی

- اختصاص - این مطلب به پروژه توانا مربوط به سازمان
- E-Collaborative for Civic Education اختصاص دارد و استفاده از آن می بایست با ذکر نام سازمان تهیه کننده انجام شود.
- غیر تجاری - این مطلب برای استفاده های غیر تجاری می باشد و برای هیچ گونه منفعتی بهره برداری نخواهد شد.
- اشتراک - اگر می خواهید هر گونه تغییری در مطلب وارد کنید، شما می توانید حاصل کار را تنها تحت مجوز
- E-Collaborative for Civic Education منتشر کنید و برای ایجاد بدنه اصلی اطلاعات، این تغییرات را باید با
- E-Collaborative for Civic Education به اشتراک گذارید.

